

EXCERPTA

36. zenbakia

1989-maiatza

gaiak

orrialdeak

Greko-euskarazko gramatika konpo- saketa(Orixe).....	697
Hesiodo-ren Teogonia.....	698-699
San Joan Krisostomo eta paganoen ohi- turak eta pentsakera.....	700-701
Teofrasto-ren karaktereak.....	702-703
L.A.Seneca:"De brevitae vitae".....	704-707
Definitiones,etymologiae,explicationes, e Sancti Augustini scriptis depromptae.....	708-709
Definitiones,etymologiae,explicationes, e Sancti Jeronimi epistolis depromptae.....	710-712
Grezia-ko Mitologia(barne-orrietako eraskina)	

Jon Gotzon Etxebarria
Gernika

Παρά = -albo, -ondo.

parablep0=zeharbegiratu(izenean aditzean
baino hobeto)

paragígnomai=(v.epérchomai)

parathalássios=itsasalboko, -ondoko, -hegi
ko.

paráthyros=atxondoko.

parakainós=ezorduko, mugagaitz(cfr.mugon
oportunidad)

parállelos=elkarrekiko.

parakoú0=ez-entzun(egin)

eraginkorrak:

{	parakathíz0=eseriaz.		
	parite0	"	"
	itz0	"	"

parakroúo=yausarazi, eroriazi.

Orixe(1942)

(jarraitzeko)

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ
Θ Ε Ο Γ Ο Ν Ι Α

Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στύξ ἀφ' Ἰτίος Οὐλυμπόνδε
ὄν σφοῖσιν παῖδεςσι φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθνηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ἔρπον,
παῖδας δ' ἤματα πάντα ἔο μεταναιέτας εἶναι,
Ὡς δ' αὖτως πάντεσσι διαμπερές, ὡς περ ὑπέστη,
ἔξετέλεσσε· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἠδὲ ἀνάσσει.

404 Φοίβη δ' αὖ Κόλου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνίην,
κυσαμένη δὴ ἔπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότῃτι
Λητῶ κυανόπεπλον ἐγείνατο, μελιχον αἰεὶ,
μελιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου,
ἦπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης
ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα φίλην κεκλήσθαι ἄκοιτιν.

411 Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἐκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρην δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτιο θαλάσσης.

Stix hilezkorra heldu zen lehenengoa Olinpora bere seme-
ekin, aita maitearen asmoen arauz. Zeus-ek goretsi zuen e-
ta opari bikainak egin zizkion. Berau aukeratu zuen jain-
koen zin-hitz handia jasotzeko, eta semeak atotsi zituen
bertan aldioro. Besteei ere beti agindutakoak eman zizki-
en, hitz eman bezala. Bera orain agintari handia eta borti-
tza da. Phoibe Koiu-ren opaturiko etzangura sartu zen. Eta
jainkosak, jainkoarekin maitekiro etzanik, Leto peplo urd-
inska sortu zuen, beti atsegina, sortzetik beretik atsegi-
na, Olinpo-korik maitagarriena, gizonekiko eta jainko hil-
ezkorrekiko bihotzbera. Baita Asteria ospetsua ere sortu
zuen; berau Perses-ek bere jauregi handira eraman zuen e-
mazte maitea izendatzeko. Asteria hezurberritu eta Hekate
semeaz erditu zen. Zeus Kronida-k guztien gaintetik gorald-
du zuen: opari ederrak egin zizkion, lürraren eta itsaso
antzuaren patua zuzentzea eman zion.

(vv.: 397-413)

S. Joan Krisostomo

Καινή δὲ καὶ γένη τόκων ἐπινοοῦσι, καὶ οὐδὲ τοῖς Ἑλλήνων νόμοις νενομισμένα, καὶ δανεισμάτων γραμματεῖα πολλῆς γέμοντα τῆς ἀφροσυντιθέασιν· οὐδὲ γὰρ ἑκατοστὴν τοῦ παντός, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός ἀπαιτεῖν βιάζονται· καὶ ταῦτα τοῦ ἀπαιτουμένου καὶ γυναῖκα ἔχοντος καὶ παιδία τρέφοντος, καὶ ἀνθρώπου ὄντος πένητος, καὶ τοῖς οἰκείοις πόντοις καὶ τὴν ἄλω καὶ τὴν ληλὴν πληροῦντος.

Eta lukuru era berriak asmatzen dituzte, Helenoen legeetan ere onartuak ez direnak. Mailegu-agiri guztizko kaltegarriak egiten dituzte. Eta osoaren ehunena ez ezik (% 12) ehuneko 50 ere bai ateratzen saiatzen dira. Eta hori eskatzen dioten gizajoak andrea duenean, seme-alabak hazi behar dituenen, gizon behartsua delarik, eta bere etxeko lanekin alorrak eta dolareak bete dizkienean.

(Mateo Sainduari buruzko Homiliak; LXI, 3)

Θ Ε Ο Φ Ρ Α Σ Τ Ο Υ
Χ Α Ρ Α Κ Τ Η Ρ Ε Σ

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ

Ἡ δὲ ἀδολεσχία ἐστὶ μὲν διήγησις λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων, ὃ δὲ ἀδολέσχης τοιοῦτός τις οἶος, ὃν μὴ γινώσκει, τοῦτω παρακαθεζόμενος πλησίον πρῶτον μὲν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον, εἶτα, ὃ τῆς νυκτὸς εἶδεν ἐνύπνιον, τοῦτο διηγήσασθαι, εἶθ' ὧν εἶχεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον τὰ καθέκαστα διεξελεῖν· εἶτα δὴ προχωροῦντος τοῦ πράγματος λέγειν ὡς πονηρότεροί εἰσιν οἱ νῦν ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων, καὶ ὡς ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξένοι, καὶ τὴν θάλατταν ἐκ Διονυσίων πλοῖμον εἶναι, καὶ εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ πλεῖον, τὰ ἐν τῇ γῆ βελτίω ἔσεσθαι, καὶ ὃν ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει, καὶ ὡς χαλεπὸν ἐστὶ τὸ ζῆν, καὶ ὡς Δάμιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾶδα ἔστησεν, καὶ πόσοι εἰσὶ κίονες τοῦ ὼιδείου, καὶ «χθὲς ἡμεῖσα» καὶ «τίς ἐστὶν ἡμέρα τήμερον ;» κἂν ὑπομένη τις αὐτόν, μὴ ἀφίστασθαι. Καὶ ὡς Βοηδρομιῶνος μὲν ἐστὶ τὰ μυστήρια, Πυανοφιῶνος δὲ Ἀπατούρια, Ποσιδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγροῦς Διονύσια.

PARLERIA

Hitz luzeetan eta nahasietan aritzea, horixe da parleria. Hitzontzia horrelakoxea duzu: Ezezagun baten ondoan eseri liteke eta behingoan bere andrearen gorespena egin. Ondoren, gauean izandako ametsa azaldu eta gero afari tarako jan zituenak banan banan zehaztu. Eta gauza aurreratu ahala, esan nola gaurko gizonak antxinakoak baino gaiztoagoak diren eta nola gari aleak salneurri onean dauden azokan eta nola atzerritar asko dabilen herrian, nola itsasoa nabigagarria den Dionisiarrez geroztik eta Zeus-ek euri gehiago bidaltzekotan hazaroa izango litza tekeela, mingo soroa goldetu behar duen datorren urtean, bizimodua gogorra dela, Demipos-ek Misterioetan zuzirik handiena biztu duela eta zenbat zutabe dauden Odeipo-n, "bart gonbituka egon nintzen" eta "zein egun da gaur?". Eta inork aguantatzen badu, ez da aldentzen. Nola Boedromio-n misterioak diren, Pianopsio-n Apaturiak, eta Posideon-en soroetako Dionisiarrak.

- Dionisiarrak (jaiak): epaila-jorrailean ospatutakoak. Orduantxe bukatzen zen negualdiak jarritako itsasoratzetrikeza.
- Misterioetako zuzia: Eleusis-ko Misterioetako ospakizunak, Demeter jainkosari eskainiak.

DE BREVITATE VITAE

AD PAULINUM

III. Omnia licet, quae unquam ingenia fulserunt in hoc unum consentiant, numquam satis hanc humanarum mentium caliginem mirabuntur: praedia sua occupari a nullo patiuntur et, si exigua contentio est de modo finium, ad lapides et arma discurrunt: in vitam suam incedere alios sinunt, immo vero ipsi etiam possessores eius futuros inducunt; nemo invenitur qui pecuniam suam dividere velit: vitam unusquisque quam multis distribuit! adstricti sunt in continendo patrimonio, simul ad iacturam temporis ventum est, profusissimi in eo cuius unius honesta avaritia est. Libet itaque ex seniorum turba comprehendere aliquem: "pervenisse te ad ultimum aetatis humanae videmus, centesimus tibi vel supra premitur annus: agedum, ad computationem aetatem tuam revoca. Duc quantum ex isto tempore creditor, quantum amica, quantum rex, quantum cliens abstulerit, quantum lis uxoria, quantum servorum coercitio, quantum officiosa per urbem discursatio; adice morbos, quos manu fecimus, adice quod et sine usu iacuit: videbis te pauciores annos habere quam numeras. Repete memoria tecum quando certus consilii fueris, quotus quisque dies ut destinaveras recesserit, quando tibi usus tui fuerit, quando in statu suo vultus, quando animus intrepidus, quid tibi in tam longo aevo facti operis sit, quam multi vitam tuam diripuerint, te non sentiente quid perderes, quantum vanus dolor, stulta laetitia,

KREON

Κρέων

Izen honekin heroia bi aipatzen ditu ele-zaharrak:

1.-Lehenengoa Korinto-ko errege bat^{da}, Likateo-ren semea. Alkmeon-ek Tiresias-semea zen Manto-gandik izan zituen seme-alabei eman zien hazteko. Baina, han agertzen da Kreon, batez ere Jason eta Medea-ren elezaharrean. Hauen, Yolko-tik erauziak, beraren gortean babestu ziren, Korinto-n; han urte batzutan egon ziren, arik eta Kreon-ek Glauke (edo Kreusa) bere alaba Jason-ekin ezkondu gura izan zuen artean. Az^{ke}n honek onartu egin zuen eta Medea baztertu. Medea-k aspertzeko jantzi bat prestatu zuen eta bere etsaiari ezkontzaritzat bidali. Glauke-k burugabekiro ontzat hartu zuen. Soinean jantzia ipintzean su misteriozko batek bildu zuen eta iruntsi egin zuen; eta baita laguntzera joan zen bere aita ere. Batzuk diotenez Medea-k jauregiari su eman zion, aita-alabak erretzeko.

2.-Kreon Tebastarra Menzeo-ren semea zen. Edipo-k Tebastako errege Layo hil zuenean, Kreon jarri zen errege haren ondoren. Baina izurri bat etorri zen hiriaren gainean: Esphinge bat, Tebastarrei igarkizunak ipintzen zizkiena; asmatu ezean garbitu egiten zituen. Honela pertsona batzu hil zuen eta baita euren artean Kreon-en semea ere, Hemon. Etorri zen Edipo eta artez erantzun eta Esphinge ustekalduta amildu egin zen. Hauxe zen asmakizuna: Nor da ahots bat duena, lau hankaren gainean dabilena, gero biren gainean eta azkenik hiruren gainean?. Edipok asmatu zuenez gero, hitz eman bezala Kreon-ek bere erregetza utzi zi on garaileari...

ACTUS QUINTUS

- NUNTIUS, CHORUS, NUTRIX, MEDEA, IASON
- NUN. Periere cuncta! Concidit regni status!
Nata atque genitor cinere permixto iacent! 880
- CH. Qua fraude capti?
- NUN. Qua solent reges capi:
Donis.
- CH. In illis esse quis potuit dolus?
- NUN. Et ipse miror, vixque, iam facto malo,
potuisse fieri credo.
- CH. Quis cladis modus?
- NUN. Avidus per omnem regiae partem furit, 885
- ut iussus, ignis: iam domus tota occidit;
urbi timetur.
- CH. Unda flammam opprimat!
- NUN. Et hoc in ista clade mirandum accidit:
alio unda flammam, quoque prohibetur magis,
magis ardet ignis: ipsa praesidia occupat... 890
- N. Effer citatum sede Pelopeia gradum,
Medea! Praeceptor quaslibet terras pete!
- M. Egon' ut recedam? Si profugissem prius,
ad hoc redirem. Nuptias specto novas...
Quid, anime, cessas? Sequere felicem impetum! 895
Pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?
Amas adhuc furiosa, si satis est tibi
caelebs Iason. Quaere poenarum genus
haud usitatum, iamque sic temet para.
Fas omne cedat! Abeat expulsus pudor! 900

Vindicta levis est quam ferunt purae manus.
Incumbe in iras, teque languentem excita,
penitusque veteres pectore ex imo impetus
violentus hauri. Quidquid admissum est adhuc,
pietas vocetur. Hoc age, et faxo sciant 905
quam levia fuerint, quamque vulgaris notae,
quae commodavi scelera. Prolusit dolor
per ista noster: quid manus poterant rudes
audere magnum? Quid puellaris furor?
Medea nunc sum! Crevit ingenium malis, 910
Iuvat, iuvat rapuisse fraternum caput!
Artus iuvat secuisse, et arcano patrem
spoliasse sacro! Iuvat in exitium senis
armasse natas! Quaere materiam, dolor!
Ad omne facinus non rudem dextram afferes! 915

Quo te, igitur, ira, mittis? Aut quae perfido
intendis hosti tela? Nescio quid ferox
decrevit animus intus, et nondum sibi
audet fateri. Stulta properavi nimis.
Ex pellice utinam liberos hostis meus 920
aliquos haberet!... Quidquid ex illo tuum est,
Creusa peperit! Placuit hoc poenae genus,
meritoque placuit! Ultimum agnosco scelus!
Anime, parandum est!... Liberi quondam mei,
vos pro paternis sceleribus poenas date!... 925
Cor pepulit horror. Membra torpescunt gelu,
pectusque tremuit. Ira discessit loco,
materque tota, coniuge expulsa, redit.
Egon' ut meorum liberum ac proles meae
fundam cruorem? Melius, ah demens furor! 930
Incognitum istud facinus ac dirum nefas

a me quoque absit! Quod scelus miseri luent?
 Scelus est Iason genitor, et maius scelus
 Medea mater!... Occidant: non sunt mei!...
 Pereant? Mei sunt! Crimine et culpa carent!... 935
 Sunt innocentes, fateor. Et frater fuit!...
 Quid, animé, titubas? Ora quid lacrimae rigant,
 variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
 diducit? Anceps aestus incertam rapit.
 Ut saeva rapidi bella cum venti gerunt, 940
 utrimque fluctus maria discordes agunt,
 dubiumque pelagus fervet: haud aliter meum
 cor fluctuatur. Ira pietatem fugat,
 iramque pietas. Cede pietati, dolor!...
 Huc, cara proles, unicum afflictæ domus 945

solamen; huc vos ferte, et infusos mihi
 coniungite artus!... Habeat incolumes pater,
 dum et mater habeat... Urget exsilium ac fuga...
 Iam, iam meo rapiuntur avulsi e sinu,
 flentes, gementes... Osculis pereant patris: 950
 periere matris! Rursus increscit dolor,
 et fervet odium. Repetit invitam manum
 antiqua Erinnyes. Ira, qua ducis sequor!
 Utinam superbæ turba Tantalidos meo
 exisset utero, bisque septenos parens 955
 natos tulissem! Sterilis in poenas fui!...
 Fratri patrique, quod sat est, peperit duos!...
 Quonam ista tendit turba Furiarum impotens?
 Quem quaerit? Aut quo flammeos ictus parat?

(L. A. Seneca, "MEDEA")

Inoiz izan diren buru argiak hontan bat etorri arren, ez
 dute giza-adimenen ilunpe hau sekulan aski miretsiko: be-
 ren soroak beste inork hartzerik ez dute onartzen, eta
 mugarriak direla eta eztabaidarik txikiena sortuz gero,
 han datoz harriak eta iskiluak eskuan. Besteei uzten di-
 ete beren bizitzan sartzen; are gehiago, eurok bilatzen
 dituzte haren geroko jaubeak; inor ez da aurkitzen bera-
 ren dirua banatzeko prest dagoenik; bizitza, berriz, bako-
 tzak ahal dituen guztiei banatzen die! Ondasunak gordet-
 zeko orduan ondo estuak dituzu; baina denbora gastatzeko
 bada, zekenkerarik goragarriena izan duena, huraxe duzu
 esku-urratuena. Hortaz, atsegingarria dukete zahar samar-
 en aldratik norbait honela entzutea: "badakusagu giza-a-
 dinaren azkenerantz heldu zarela, ehungarren urtea, edo
 hortik gorakoa, gainean duzu: ea, bada, gogora ezazu zure
 bizitzaldia. Atera kontua, denbora guzti hortatik zenbat
 kendu dizuten hartzekodunak, neska lagunak, agintariak, be-
 zeroak, zenbat andrearekiko eztabaidak, zenbat morroieki-
 ko haserreak eta zenbat hirian barrena ogibidez eginiko
 atzera-aurrerak. Horri gehi iezaiozu gaixorik egon garen
 aldia, gure erruz jasandako gesoak, eta gehitu alferrik e-
 mandako aldia. Ikusiko duzu nola duzun zenbatu dituzun
 urteak baino gitxiago. Hausnartu zeure gogoan noiz egon
 zaren zeure erabakiez ziur, zenbat egun igaro diren zuk
 asmotan zenuen bezala, noiz baliatu zaren zeure buruaz,
 noiz izan duzun arpegia sen batean, noiz izan zaren kem-
 entsua, zer egin duzun onik hain bizi aldi luzean, zenba-
 tek eta zenbatek galduerazi dizuten bizia, zuk zer galt-
 zen zenuen igarri ere egin barik, zenbat alferreko min,
 zenbat funts gabeko pozaldi, antsia larri eta bi

avida cupiditas, blanda conversatio abstulerit, quam exiguum tibi de tuo relictum sit: intelleges te inmaturum mori". Quid ergo est in causa? Tamquam semper victuri vivitis, numquam vobis fragilitas vestra succurrit, non observatis quantum iam temporis transierit; velut ex pleno et abundanti perditis, cum interim fortasse ille ipse qui alicui vel homini vel rei donatur dies ultimus sit. Omnia tamquam mortales timetis, omnia tamquam immortales concupiscitis. Audies plerosque dicentes: "a quinquagesimo anno in otium secedam, sexagesimus me annus ab officiis dimittet". Et quem tandem longioris vitae praedem accipis? Quis ista sicut disponis ire patietur? Non pudet te reliquias vitae tibi reservare et id solum tempus bonae menti destinare quod in nullam rem conferri possit? Quam serum est tunc vivere incipere, cum desinendum est? Quae tam stulta mortalitatis oblivio in quinquagesimum et sexagesimum annum differre sana consilia et inde velle vitam inchoare quo pauci perduxerunt?

gunkeriazko autu-mautuek kendu dizuten, eta zeuretik zein gitxi geratu zaizun. Argi dago heldugabea hiltzen zarela" Eta non dago arrazoia? Betiko biziko zaretelakoan bizi zarete, inoiz ez zaizue bururatzen zuen makaltasuna, eta ez zarete ohartzen zenbat denbora igaroa den. Ugari eta bete beteak bazenituzte bezala eman ohi duzue eguna, beharbada pertsona bati edo gauza bati ematen diozuen egun hura azkena delarik. Denaren beldur zarete, hilkor antzo, eta dena gutiziatzen duzue, hilezkor antzo. Entzun gehienek nola dioten: "berrogei eta hamargarren urtetik aurrera hartuko dut astialdia, hirurogeigarren urtean lanbideetatik aske geratuko naiz". Eta nor hartzen duzu luzaro biziko zarenaren erantzule? Nork utziko die gauzoi zuk nahi bezala jotaten? Ez al zara lotsatzen zeuretzako bizi-ondarra baizik ez emanaz eta gogoaren lasaitasunerako ezertarako ez den aldia baizik ez eskainiaz? Bizitzeari utzi behar zaionean bizitzen hastea berankorra benetan! Hil beharraren ahanzte eroa, zinez, burubide jatorrak berrogei eta hamargarren urtera arte edo hirurogeigarrenera arte luzatzea edo gitxi batzu heldu diren adinean bizitzari hasiera eman gura izatea!

(jarraitzeko)

DEFINITIONES, ETYMOLOGIAE, EXPLICATIONES, E SANCTI AUGUSTINI SCRIPTIS DE PROMPTAE.

190 **ASKO-GUZTIAK**: "Si autem possunt quidem, ubi dicuntur multi, non omnes intelligi; sed tamen ubi dicuntur omnes vereque sunt omnes, recte dicuntur et multi; ne ipsi omnes, pauci intellegantur; sicut illi sancti, quos ignis ardens urere est vetitus, omnes inter innoxias flammam laudabant Deum, et tamen ipsi omnes pauci erant, quoniam tres erant (Dan. 3, 49-51): quid habet virium argumentatio tua, qua propterea omnes non vis omnes intellegi, quoniam iidem ipsi dicti sunt multi? Quandoquidem qui vere sunt omnes, ideo nonnumquam dicuntur et multi, ut discernantur ab eis, quicumque ita sunt omnes, ut sint tamen pauci. Capilli quippe hominis omnes, etiam multi sunt; digiti vero etiam omnes, pauci sunt".

(Contra Iulianum Libri sex; Lib. 2, 145)

Asko esatean, ez guztiak ulertu ahal bada; guztiak esatean, baina, guztiak egiazki direnean, asko ere zuzenki esaten da, guztiak hitz hori gitxitzat uler ez dadin. Hara santuak bezala, sugarrak ikutu ezin zituenak, denak Jauna goratzen zuten sugar kaltebakoan artean. Hala ere hango guztiak gitxi ziren, hiru bait ziren. Zein da, bada, zure argudioen indarra, guztiak guztitzat hartzea ez bait duzu gura, eurok asko esanak bait ziren? Batzutan, egiazki denak direnak, asko esaten dira, denak baina gitxi direnetatik bereizteko. Gizonaren ile guztiak, ba, asko ere badira; hatzamarra, ordea, denak gitxi dira".

191 **ASKO**: "Non enim ait Apostolus plures sed multos. Graecum attente codicem, et invenies πολλούς non πλείστους.

(Contra Iulianum Libri sex; Lib. 2, 148)

Apostoluak ez dio gehienak ainitz baizik. Irakur grekozko kodizea eta hau irakurriko duzu πολλούς, ez πλείστους.

192 **SINGULAR-PLURAL**: "Ponitur quidem et singularis numerus pro plurali, tropica locutione, sicut in plagis quibus percussa est Aegyptus, ubi dicitur rana vel locusta numero quidem singulari, cum multae fuerint: si autem diceretur rana una, vel locusta una, quis dubitaret tanto esse hoc mendacium vanius, quanto est illa veritas clarior?

(Contra Iulianum Libri sex; Lib. 3, 88)

Singularra pluralaren lekuan ipini ohi da tropoetan; esaterako Egipto-ko izurriteetan igela edo otia esaten da, singularrean noski, asko izan baziren ere; baina igel bat edo oti bat esango balitz, nork ez luke guzur hau handiagotzat joko, egia argiago ageri den neurrian?.

(jarraitzeko)

DEFINITIONES, ETYMOLOGIAE, EXPLICATIONES, E SANCTI JERONIMI EPISTOLIS DE PROMPTAE.

- 40 **NONZEBARRI-GIZON** : "Prandium nidoribus probat et "altitilis", γέρων vulgo ποπύζων nominatur".
(Ad Eustochium, 22, 28)

Jatekoa usainetik du ezagun eta jendeak esaten dio: γέρων, ποπύζων.

- 41 **MAMMONA** : "Nam gentili Syriorum lingua mammona "divitiae" nuncupantur.
(Ad Eustochium, 22, 31)

Siriatarren gentil-hizkuntzaz aberastasunei mammona esaten zaie.

- 42 **MONJEAK EGYPTON** : "Tria sunt in Aegypto genera monachorum: coenobium quod illi saubes gentili lingua vocant; nos "in commune viventes" possumus appellare; anachoretae, qui soli habitant per deserta et ab eo quod procul ab hominibus recesserint nuncupantur; tertium genus est, quod dicunt remnuoth deterrimum atque neglectum..."
(Ad Eustochium, 22, 34)

Hiru monje mota daude Egipto: kenobia, haien gentil-hizkuntzaz saubes; guk "elkarrekin bizi direnak" esan genetzake; anakoretak, eremuetan bakarrik bizi direnak, gizonen gandik urrun aldendu direlako hala deituak; hirugarrena, remnuoth deitutakoa, nardagarria eta ezetsia.

- 43 **IDUNEKOA** : "...aurum colli sui, quam murenulam vulgus vocat, quod scilicet metallo in virgulas lentescente quaedam ordinis flexuosi catena contextitur, absque parentibus vendidit".
(24 Ad Marcellam de vita Asellae, 3)

Gurasoen isilean urrezko idunekoasaldu zuen, herri xeheak murenula deiturikoa, kate bat bihurritua ildaskatuta landutako metalez estalia, alegia.

Muraena, ae=idunekoa.

Muraenula, ae, berez aurrekoaren diminutiboa da.

- 44 **BORONDATEZKO** : "...Tritum est quippe proverbium ultro-neas putere merces".
(26 Ad Marcellam, 5)

Esan arrunta, merkantzia borondatez emanikoa, ustela izan doa,

- 45 **KAPATAZA** : "Verum quid prodest ad εργοδιώκτην ?"
(28 ad Marcellam, 1)

Eta nire kapatazarentzat zer probetxu hortik?

- 46 **SALOMON** : "Scire autem debes apud Hebraeos in fine librorum unum e tribus solere subnecti ut aut amen scribant aut sela aut salom, quo exprimunt "pacem", unde

et Salomon "pacificus" dicitur. Igitur ut nos solemus, completis opusculis, ad distinctionem rei alterius subsequenti medium interponere "explicuit" aut "feliciter" aut aliquid istiusmodi, ita et Hebraei aut quae scripta sunt roborant ut dicant amen, aut in sempiternum et scripta et scribenda commemorant ut ponat sela, aut transacta feliciter protestantur "pacem" in ultimo subnotantes".

(28 Ad Marcellam, 4)

Bestalde, jakizu, Hebreoek beren liburuen azken aldean hiru hauetatik bat idazten dutela azpian: Amen, sela edo salom, bakea esan nahi duena; hortik ateratzen da Salomon baketsua dela. Guk gure idazkien azkenean hurrengotik bereizteko tartean "explicuit" (bukatua da), edo "feliciter" (ordu onean) edo horrelako zerbait idazten dugu. Orobat Hebreoek idatzi dutena sendotzeko amen ipini ohi dute, edo idatzitakoa edo idazteko dena betikoa dela gogoratzeko sela ipini ohi dute, edo eta zori onez amaitu dutela adierazteko azkenean "bakea" idatzi ohi dute.

(jarraitzeko)

DE PERSECUTIONE VASCONUM

III

Denique Victoriam, *Gasteiz* vasconice dictam, profecti sumus ut quartum cursum ageremus. Omnes ex Araba provincia et septem e Bizkaia. Ibi in Araba nati reliquos suos populares invenerunt, superioribus cursibus studentes. At nos e provincia Bizkaia venientes soli eramus et quasi orphani derelicti; namque omnes caeteri maiores natu nobis erant. Eramus omni auxilio orbi et veluti "rari nantes in gurgite vasto" (Virgilius, *Aeneidos* liber I, 118)

Omnes nos circumdantes *euskaldunak* et *euskara*, vasconum linguam odio habebant nec deerat eis occasio ut nos nostraque omnia vituperarent. Quippe qui domi erant, omnes inferioritatis traumata adversus nos molientes arcebant.

Qua de causa, his difficultatibus circumdatus nec quemlibet adiutorem inveniens, magna neccesariaque ventura somniabam. Dumque ea atra nubila disjcebantur, ad linguam vasconum discendam, ore silente et corde aestuante, animum vehementer parabam.

